

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DAVLAT TOMONIDAN MOLİYAVIY QO'LLAB QUUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH

Bo'riyev Turg'un Abdusamatovich

O'zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada innovatsion iqtisodiyot sharoitida qishloq xo'jaligini davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Qishloq xo'jaligi sohasini moliyaviy qo'llab-quvvatlash mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, hududlarning iqtisodiy salohiyatini rivojlantirish va aholi bandligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Maqolada qishloq xo'jaligini moliyalashtirish tizimini modernizatsiya qilish, davlat mablag'larini samarali taqsimlash va agrar sektorda zamonaviy texnologiyalarni joriy qilishning afzalliklari o'rganilgan. Tadqiqot davomida qishloq xo'jaligini qo'llab-quvvatlash tizimining samaradorligini oshirish uchun moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish, kreditlash mexanizmlarini takomillashtirish va davlat subsidiyalarini maqsadli taqsimlash bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu tadqiqot natijalari innovatsion iqtisodiyot sharoitida qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirishga qaratilgan strategik qarorlar qabul qilishda amaliy qo'llanma sifatida foydalanilishi mumkin.

Kalit so'zlar: Innovatsion iqtisodiyot, qishloq xo'jaligi, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, davlat subsidiyalari, iqtisodiy taraqqiyot, kreditlash, strategik qarorlar.

Abstract. This article analyzes the issues of improving the system of financial support for agriculture by the state in the context of an innovative economy. Financial support for the agricultural sector plays a crucial role in ensuring food security, developing the economic potential of regions, and increasing employment. The article

examines the modernization of the agricultural financing system, the effective allocation of public funds, and the advantages of introducing modern technologies in the agrarian sector. The study proposes recommendations for diversifying financial services, improving lending mechanisms, and ensuring targeted distribution of government subsidies to enhance the efficiency of the agricultural support system. The findings of this study can serve as a practical guide for making strategic decisions aimed at developing the system of financial support for agriculture in the context of an innovative economy.

Keywords: *Innovative economy, agriculture, financial support, government subsidies, economic development, lending, strategic decisions.*

KIRISH

Hozirgi iqtisodiy sharoitda innovatsion iqtisodiyot sharoitida qishloq xo'jaligini davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Qishloq xo'jaligi mamlakat iqtisodiyoti uchun strategik sektor bo'lib, aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash, eksport salohiyatini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim o'rin tutadi. Davlat tomonidan qishloq xo'jaligiga moliyaviy yordam ko'rsatish jarayonlari samaradorligini oshirish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etish, mablag'lardan samarali foydalanish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash muhim vazifalar sifatida belgilangan. Ushbu jarayon qishloq hududlarining uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashda asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Qishloq xo'jaligini rivojlantirishda davlat tomonidan mablag'larni samarali taqsimlash muhim ahamiyatga ega. Kreditlash mexanizmlarini takomillashtirish, subsidiyalarni oqilona taqsimlash va fermer xo'jaliklarining moliyaviy ehtiyojlarini qondirish orqali davlat qishloq xo'jaligi sektorining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, davlat tomonidan taqdim etiladigan moliyaviy ma'lumotlar va monitoring tizimlari agrar sohaning hozirgi holatini tahlil qilish va strategik

rejalashtirishga zamin yaratadi. Moliyaviy barqarorlik esa davlat tomonidan ajratiladigan mablagʻlarning oqilona ishlatilishini taʼminlash orqali qishloq xoʻjaligining barqaror rivojlanishiga hissa qoʻshadi.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish qishloq xoʻjaligini moliyaviy qoʻllab-quvvatlash tizimining samaradorligini oshirishda muhim rol oʻynaydi. Zamonaviy texnologiyalar orqali subsidiyalarni boshqarish, moliyaviy monitoringni kuchaytirish va fermer xoʻjaliklari uchun qulay shart-sharoit yaratish mumkin. Shuningdek, raqamli platformalar yordamida moliyaviy operatsiyalarni shaffoflashtirish, kredit olish jarayonlarini avtomatlashtirish va xizmat koʻrsatishni yanada qulay qilish mumkin. Bu jarayonlar nafaqat moliyaviy qoʻllab-quvvatlash tizimini takomillashtiradi, balki qishloq xoʻjaligi subyektlari uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, qishloq xoʻjaligini moliyaviy qoʻllab-quvvatlash tizimini takomillashtirish uchun davlat mablagʻlarini boshqarish samaradorligini oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy qilish va agrar sektor uchun moliyaviy dasturlarni yanada diversifikatsiya qilish zarur. Moliyaviy boshqaruvni optimallashtirish orqali davlat qishloq xoʻjaligi ehtiyojlarini qondirishda mablagʻlardan oqilona foydalanadi va iqtisodiy loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishga erishadi. Innovatsion texnologiyalarni ragʻbatlantirish esa fermerlar va agrar korxonalar uchun moliyaviy xizmatlarning tezkor va sifatli boʻlishiga xizmat qiladi.

Qishloq xoʻjaligini qoʻllab-quvvatlashda qoʻllaniladigan usullar turli xil boʻlib, ular iqtisodiy tahlil, moliyaviy koʻrsatkichlarni baholash va fermer xoʻjaliklari uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishga asoslanadi. Davlat tomonidan ishlab chiqilgan maxsus dasturlar va moliyaviy mexanizmlar qishloq xoʻjaligini samarali rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu usullar davlat va qishloq xoʻjaligi subyektlari oʻrtasidagi hamkorlikni mustahkamlashga va qishloq hududlarining ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini taʼminlashga xizmat qiladi.

Mazkur maqolada innovatsion iqtisodiyot sharoitida qishloq xoʻjaligini davlat tomonidan moliyaviy qoʻllab-quvvatlash tizimini takomillashtirishga qaratilgan

yondashuvlar va tavsiyalar tahlil qilinadi. Ushbu yondashuvlar qishloq xo‘jaligi sektorining samaradorligini oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va aholini oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta‘minlashga yo‘naltirilgan. Davlat tomonidan amalga oshiriladigan moliyaviy qo‘llab-quvvatlash choralari orqali qishloq xo‘jaligining iqtisodiy salohiyatini oshirish va barqaror rivojlanishga xizmat qiluvchi istiqbolli yo‘nalishlar belgilab beriladi.

Qishloq xo‘jaligini moliyaviy qo‘llab-quvvatlashda innovatsion yondashuvlar

Qishloq xo‘jaligini davlat tomonidan moliyaviy qo‘llab-quvvatlashni takomillashtirishda innovatsion yondashuvlar muhim o‘rin tutadi. Ushbu yondashuvlar agrar sektorda samaradorlikni oshirish va moliyaviy resurslardan oqilona foydalanishni ta‘minlash uchun zamonaviy texnologiyalarni qo‘llashni nazarda tutadi. Misol uchun:

- **Raqamli texnologiyalarni joriy etish:** Subsidiyalarni boshqarish va monitoring qilish uchun raqamli platformalar yaratish qishloq xo‘jaligi subyektlari uchun shaffof va tezkor xizmatlarni ta‘minlaydi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar orqali fermer xo‘jaliklarining moliyaviy faoliyati haqida real vaqt rejimida ma‘lumot olish mumkin.

- **Sun‘iy intellekt va big data texnologiyalaridan foydalanish:** Agrar sektorda ekinlarning rentabelligini prognoz qilish va resurslarni samarali taqsimlashda sun‘iy intellekt algoritmlaridan foydalanish qishloq xo‘jaligi mahsuldorligini oshiradi.

Qishloq xo‘jaligida moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish

Davlat tomonidan moliyaviy qo‘llab-quvvatlashni yanada samarali tashkil qilish uchun moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish zarur. Buning uchun:

- **Kreditlash mexanizmlarini kengaytirish:** Fermerlar va qishloq xo‘jaligi korxonalari uchun imtiyozli kreditlar ajratish moliyaviy qo‘llab-quvvatlashning samarali shakli hisoblanadi. Bunda mikromoliya va kichik kredit dasturlarining roli alohida ahamiyatga ega.

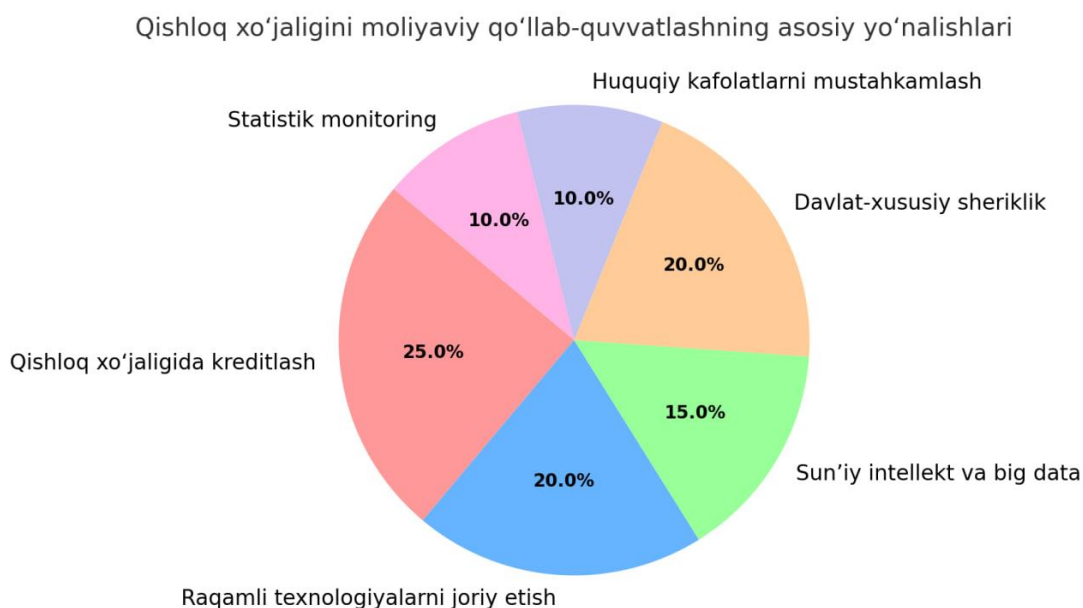
- **Davlat-xususiy sheriklik loyihalari:** Yirik agrar loyihalarni amalga oshirishda xususiy sektor bilan hamkorlik qishloq xo'jaligini moliyalashtirish manbalarini kengaytiradi.

Qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlashda davlat tomonidan uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlash uchun quyidagi choralar ko'rilishi lozim:

- **Huquqiy kafolatlarni mustahkamlash:** Davlat tomonidan subsidiyalar va kreditlash jarayonlariga doir qonunchilikni takomillashtirish moliyaviy barqarorlikni oshiradi.

- **Statistik monitoringni kuchaytirish:** Qishloq xo'jaligida amalga oshirilayotgan moliyaviy dasturlarni real vaqt rejimida kuzatish tizimini joriy etish orqali mablag'larning to'g'ri sarflanishi nazorat qilinadi.

Mazkur yondashuvlar qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimining samaradorligini oshiradi va agrar sektorning iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Davlat tomonidan qishloq xo'jaligini moliyaviy rag'batlantirish choralari nafaqat qishloq hududlarining iqtisodiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi, balki aholi farovonligini oshirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Rasm 1. Qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlashning asosiy yo'nalishlari

Diagrama qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlash bo'yicha asosiy yo'nalishlarni foiz ko'rinishida aks ettiradi. U quyidagilarni o'z ichiga oladi: qishloq xo'jaligida kreditlash, raqamli texnologiyalarni joriy etish, sun'iy intellekt va big data, davlat-xususiy sheriklik, huquqiy kafolatlarni mustahkamlash va statistik monitoring. Har bir yo'nalishning iqtisodiy rivojlanishdagi ulushi ko'rsatilgan.

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida qishloq xo'jaligini davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlashni takomillashtirish uchun kompleks yondashuv talab etiladi. Bunda quyidagi strategik yo'nalishlarni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega:

1. **Moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish.** Davlat qishloq xo'jaligiga ajratiladigan mablag'larning hajmini oshirish bilan bir qatorda, xalqaro moliya institutlarining grantlari va kreditlarini jalb qilish imkoniyatlarini kengaytirishi lozim. Shuningdek, xususiy sektorni investitsiyalarga jalb qilish orqali qishloq xo'jaligini moliyalashtirish mexanizmini kuchaytirish mumkin. Maxsus fondlar va davlat-xususiy sheriklik dasturlari bu borada muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

2. **Raqamli texnologiyalarni joriy qilish.** Qishloq xo'jaligida raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi resurslardan samarali foydalanish imkoniyatini yaratadi. Masalan, dronlar yordamida hosildorlikni monitoring qilish, "aqlli sug'orish tizimlari" va sun'iy intellekt asosida ma'lumotlarni tahlil qilish texnologiyalari xarajatlarni kamaytirish va samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

3. **Hududiy xususiyatlarni hisobga olish.** Qishloq xo'jaligi hududlarning tabiiy resurslari, iqlimi va iqtisodiy salohiyati bo'yicha farqlanadi. Shuning uchun har bir hudud uchun moslashtirilgan moliyaviy dasturlar ishlab chiqilishi lozim. Masalan, suv resurslari kam hududlar uchun suvni tejovchi texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan subsidiyalar ajratilishi mumkin.

4. **Kreditlash tizimini soddalashtirish va qo'llab-quvvatlash.** Kichik va o'rta fermerlar uchun kredit olish jarayonlarini soddalashtirish va foiz stavkalarini subsidiyalash orqali ularni moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish zarur. Bu

qishloq xo'jaligida ishlayotgan tadbirkorlarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga yordam beradi.

5. **Ta'lim va malaka oshirish.** Fermerlar va agrar sektordagi boshqa ishtirokchilarning malakasini oshirish qishloq xo'jaligini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu uchun maxsus treninglar, xalqaro tajriba almashish dasturlari va innovatsion texnologiyalardan foydalanish bo'yicha o'quv dasturlarini tashkil etish talab etiladi.

6. **Ekologik barqarorlikni ta'minlash.** Qishloq xo'jaligida ekologik barqarorlikni ta'minlash uchun yashil texnologiyalarni joriy etish va ekologik me'yorlarga muvofiq infratuzilmani rivojlantirish muhimdir. Bu, bir tomondan, atrof-muhitni muhofaza qilishga, ikkinchi tomondan, ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Ushbu chora-tadbirlar kompleks yondashuvni amalga oshirish orqali qishloq xo'jaligining iqtisodiy samarasini oshiradi, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlaydi va milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Hozirgi sharoitda qishloq xo'jaligini davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish uchun bir qator yo'nalishlarni amalga oshirish zarur. Davlat tomonidan subsidiya va grantlar ajratishni kengaytirish, ularning maqsadli ishlatilishini ta'minlash uchun raqamli monitoring tizimlarini joriy qilish muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, bu mablag'larni innovatsion texnologiyalar xaridiga yo'naltirish fermer xo'jaliklari uchun ijobiy natijalar beradi.

Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kuchaytirish orqali uzoq muddatli va imtiyozli kreditlarni jalb qilish imkoniyatlarini oshirish lozim. Jahon banki, Xalqaro valuta jamg'armasi kabi tashkilotlar bilan ishlash, xalqaro tajribani o'rganish va joriy qilish qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, qishloq xo'jaligi sohasida tabiiy ofatlar va boshqa xavflarga qarshi sug'urta tizimini rivojlantirish dolzarb hisoblanadi. Fermerlar uchun davlat tomonidan subsidiyalanadigan sug'urta mexanizmlari joriy etilishi tavsiya etiladi.

Eksport salohiyatini rivojlantirish ham qishloq xo'jaligining muhim yo'nalishlaridan biridir. Mahalliy mahsulotlarni xalqaro bozorlarga chiqarish uchun ularni sertifikatlash va xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish, eksportga yo'naltirilgan fermer xo'jaliklarini rag'batlantirish zarur. Shuningdek, qishloq xo'jaligi kooperativlarini rivojlantirish resurslardan samarali foydalanish va xarajatlarni kamaytirishda muhim omil bo'ladi.

Yashil iqtisodiyot va ekologik qishloq xo'jaligini rivojlantirish orqali ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash, yashil texnologiyalarni joriy qilish va qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish rag'batlantirilishi kerak. Bundan tashqari, qishloq joylarda transport, saqlash va qayta ishlash infratuzilmasini rivojlantirish orqali mahsulot yetkazib berish tizimini yaxshilash va fermerlarning xarajatlarini kamaytirish maqsadga muvofiqdir.

Moliyaviy xizmatlar ko'lamini kengaytirish orqali fermerlar uchun moliyaviy xizmatlarni qulay va arzon qilish, tijorat banklari va davlat moliya tashkilotlari orqali qishloq xo'jaligiga imtiyozli kreditlarni taqdim etish zarur. Ushbu yo'nalishlar qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishga, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashga va iqtisodiyotning umumiy barqarorligini mustahkamlashga hissa qo'shadi.

Xulosa

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida qishloq xo'jaligini davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish qishloq hududlarini barqaror rivojlantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonda davlat tomonidan subsidiya va grantlar ajratishni kengaytirish, xalqaro moliya tashkilotlari bilan hamkorlikni kuchaytirish va tabiiy ofatlarga qarshi sug'urta tizimini rivojlantirish alohida o'rin tutadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali mablag'larning maqsadli ishlatilishini nazorat qilish, yashil texnologiyalarni tatbiq etish va ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkin.

Shuningdek, eksport salohiyatini rivojlantirish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini xalqaro bozorlarga chiqarish va qishloq xo'jaligi kooperativlarini tashkil etish resurslardan samarali foydalanishga imkon beradi. Mahsulotlarni saqlash va qayta ishlash infratuzilmasini rivojlantirish qishloq xo'jaligi sektorining xarajatlarini kamaytiradi va uning raqobatbardoshligini oshiradi.

Moliyaviy xizmatlarni diversifikatsiya qilish, fermerlar uchun imtiyozli kreditlarni taqdim etish va tijorat banklari bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish qishloq xo'jaligi sektorining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu kompleks yondashuvlar oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash, milliy iqtisodiyotning barqarorligini oshirish va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini xalqaro miqyosda raqobatbardosh qilish uchun mustahkam asos yaratadi.

Manbalar ro'yxati

1. Shoxo'jaeva, Z.S., & Muxammadieva, Y.Y. (2023). Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlantirish yo'nalishlari. [Internet resource: www.cyberleninka.ru]
2. Ollokulova, F. (2023). Davlat tomonidan qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish. [Internet resource: www.academia.edu]
3. Alikulov, U.M. (2023). Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlantirish va uning o'ziga xos jihatlari.
4. Tillaeva, M.A. (2023). Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlantirish yo'nalishlari. [Internet resource: in-academy.uz]
5. Ametov, M.K. (2023). Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishning yangicha usullarini tashkil qilishning dolzarb masalalari. [Internet resource: researchgate.net]
6. UNDP Uzbekistan. (2021). Qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat sektorining "yashil iqtisodiyot"ga o'tishi. [Internet resource: www.undp.org]

7. Uzbekistan Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2023). Vazirlikning asosiy vazifa va funksiyalari. [Internet resource: imv.uz]
8. Staff. (2023). Qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalar. [Internet resource: tiame.uz]
9. Yuldashev, M. (2023). Yashil iqtisodiyot: O'zbekistonda agrar sohani rivojlantirish. [Internet resource: www.researchgate.net]
10. Kamilova, S.A. (2023). Qishloq xo'jaligida innovatsion yechimlar. [Internet resource: academia.edu]